DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 6 juni 2002 *

I mål C-360/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Bundesgerichtshof (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Land Hessen

och

G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH,

angående tolkningen av artikel 6 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 12 första stycket EG i ändrad lydelse),

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna S. von Bahr, A. La Pergola, M. Wathelet (referent) och C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Land Hessen, genom H.L. Bauer, Rechtsanwalt,

— G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH, genom O. Brändel, Rechtsanwalt,

— Tysklands regering, genom A. Dittrich och W.-D. Plessing, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom K. Banks, i egenskap av ombud, biträdd av W. Berg, Rechtsanwalt,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 28 februari 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Bundesgerichtshof har, genom beslut av den 30 mars 2000 som inkom till domstolens kansli den 28 september samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt en fråga om tolkningen av artikel 6 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 12 första stycket EG i ändrad lydelse).

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Land Hessen och G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH (nedan kallat Ricordi), ett teater- och musikförlag, angående rätten att uppföra operan La Bohème av den italienske kompositören Giacomo Puccini under säsongerna 1993/94 och 1994/95.

Tillämpliga bestämmelser

Nationell rätt

3 Vid tiden för händelserna i målet vid den nationella domstolen skyddades konstnärligt och intellektuellt skapande i Tyskland genom Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (lag om upphovsrätt och närstående rättigheter) i 1965 års lydelse (*Bundesgesetzblatt* 1965 I, s. 1273, nedan kallad UrhG). I

denna lag gjordes skillnad mellan skydd som beviljades tyska medborgare för deras verk respektive utländska upphovsmän för deras verk.

4 Medan de förra åtnjöt skydd för alla sina verk, oavsett om och var verken hade offentliggjorts för första gången (120 § första stycket UrhG), tillerkändes de senare detta skydd endast avseende verk som offentliggjorts för första gången eller inom 30 dagar från det första offentliggörandet inom tyskt territorium (121 § första stycket UrhG).

5 I övriga fall skyddades utländska upphovsmäns rättigheter enligt internationella överenskommelser (121 § fjärde stycket UrhG).

6 Det upphovsrättsliga skyddet enligt tysk rätt upphör 70 år efter upphovsmannens död räknat från den 1 januari året efter dödsfallet (64 och 69 §§ UrhG).

7 I italiensk rätt gäller enligt artikel 25 i lag nr 633, av den 22 april 1941, om det upphovsrättsliga skyddet och andra rättigheter som är knutna till dess utövande (GURI nr 166, av den 16 juli 1941) och artikel 1 i lagdekret nr 440, av den 20 juli 1945 (GURI nr 98, av den 16 augusti 1945) det upphovsrättsliga skyddet i 56 år efter upphovsmannens död.

Internationell rätt

8 Den viktigaste internationella konventionen om upphovsrättsligt skydd är Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (Parisakten av

den 24 juli 1971, som är tillämplig på tvisten vid den nationella domstolen i sin lydelse av den 28 september 1979 (nedan kallad Bernkonventionen).

9 Enligt artikel 7.1 i Bernkonventionen omfattar skyddet upphovsmannens livstid och består femtio år efter hans död. I artikel 7.5 anges närmare att den 50-åriga skyddstiden börjar räknas den 1 januari året efter dödsfallet. Enligt artikel 7.6 kan dock de avtalsslutande parterna bestämma en längre skyddstid.

10 I artikel 7.8 i Bernkonventionen anges ett system för "jämförelse av skyddstiderna". Enligt denna bestämmelse bestäms skyddstiden alltid av lagen i det land där skydd påkallas. Den överskrider dock inte den skyddstid som gäller i verkets hemland såvida det inte föreskrivs annat i lagstiftningen i det land där skydd påkallas, vilket inte är fallet i den tyska lagstiftningen.

11 De begränsningar som medges enligt artikel 7.8 har bekräftats genom artikel 3.1 i avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, som ingår i bilaga 1 C till Avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, vilket godkändes på gemenskapens vägnar, vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet, genom rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 (EGT L 336, s. 1). Enligt artikel 9 i detta avtal skall de avtalsslutande staterna följa bestämmelserna i artiklarna 1—21 i Bernkonventionen och dess bilaga.

Gemenskapsrätten

12 I artikel 6 första stycket i EG-fördraget föreskrivs följande:

"Inom detta fördrags tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden."

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

13 Ricordi är innehavare av rättigheterna att uppföra operan La Bohème av Puccini, som avled den 29 november 1924 (se punkt 13 och följande punkter i generaladvokatens förslag till avgörande). Land Hessen driver Wiesbadens Staatstheater (Tyskland).

14 Under säsongerna 1993/94 och 1994/95 satte Wiesbadens Staatstheater upp flera föreställningar av den nämnda operan utan Ricordis samtycke.

15 Ricordi gjorde gällande inför en Landgericht (Tyskland) att Puccinis verk, med beaktande av förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet enligt EG-fördraget, nödvändigtvis var upphovsrättsligt skyddade i Tyskland fram till

den 70-åriga skyddstidens slut i enlighet med tysk rätt, det vill säga till den 31 december 1994.

16 Land Hessen anförde däremot att skyddstiden på 56 år enligt italiensk rätt var tillämplig på operan La Bohème, vilket innebar att upphovsrätten för detta verk hade slutat gälla den 31 december 1980.

17 Den Landgericht där talan anhängiggjorts biföll Ricordis talan. Land Hessens överklagande avslogs. Den senare har överklagat genom så kallad Revision.

18 Bundesgerichtshof har i sin begäran om förhandsavgörande angett att operan La Bohème, vid tiden för händelserna i målet vid den nationella domstolen, enligt 121 § fjärde stycket UrhG, i Tyskland endast var skyddad enligt internationella överenskommelser, eftersom det har fastställts att operan La Bohème för första gången offentliggjordes i Italien och inte i Tyskland.

19 Skyddstiden för operan La Bohème i Tyskland begränsades således till den skyddstid som föreskrivs i italiensk rätt och löpte därmed ut år 1980, med hänsyn till artikel 7.8 i Bernkonventionen och till att den tyska rätten saknar bestämmelser som avviker från principen enligt vilken skyddstiden inte överstiger den som gäller i verkets ursprungsland.

20 Enligt Bundesgerichtshof är avgörandet av tvisten i målet vid den nationella domstolen beroende av huruvida diskrimineringsförbudet i artikel 6 första stycket i EG-fördraget är tillämpligt.

21 Enligt den nationella domstolen är det i detta avseende oklart huruvida diskrimineringsförbudet i artikel 6 första stycket i EG-fördraget är tillämpligt på det upphovsrättsliga skyddet i en situation där upphovsmannen avlidit innan det gemenskapsrättsliga diskrimineringsförbudet hade trätt i kraft. Detta förbud är tillämpligt i såväl Förbundsrepubliken Tyskland som Republiken Italien sedan den 1 januari 1958, medan Puccini dog år 1924.

22 Bundesgerichtshof har därmed förklarat målet vilande och ställt följande fråga till domstolen:

"Skall diskrimineringsförbudet i artikel 12 första stycket EG tillämpas i en situation där en utländsk upphovsman redan var död vid tidpunkten då fördraget trädde i kraft i den stat i vilken han var medborgare, om den nationella rätten i annat fall skulle medföra att en utländsk och en inländsk upphovsman, likaså en före fördragets ikraftträdande avliden upphovsman, behandlades olika avseende skyddstiden för deras respektive verk?"

Tolkningsfrågan

23 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida diskrimineringsförbudet enligt artikel 6 första stycket i EG-fördraget även skall tillämpas på upphovsrättsskyddet i en situation där upphovsmannen var död när EEG-fördraget trädde i kraft i den medlemsstat i vilken han var medborgare och, om den första frågan besvaras jakande, om det utgör hinder för att den skyddstid som följer av en medlemsstats bestämmelser för verk av en upphovsman som är

medborgare i en annan medlemsstat är kortare än skyddstiden för de egna medborgarna.

24 Domstolen erinrar inledningsvis om att upphovsrätten och närstående rättigheter, särskilt på grund av deras inverkan på handeln med varor och tjänster inom gemenskapen, omfattas av EG-fördragets tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 1993 i de förenade målen C-92/92 och C-326/92, Phil Collins m.fl., REG 1993, s. I-5145, punkt 27; svensk specialutgåva, volym 14, s. 351).

25 Den omständigheten att upphovsmannen redan var död när EEG-fördraget trädde i kraft i den medlemsstat i vilken han var medborgare utgör vidare inget hinder för tillämpningen av artikel 6 första stycket i EG-fördraget.

26 En upphovsrätt kan nämligen göras gällande av såväl upphovsmannen som dennes rättsinnehavare (se domen i det ovannämnda målet Phil Collins m.fl., punkt 35). Det är klarlagt att Giacomo Puccinis rättsinnehavare fortfarande innehade den upphovsrätt som är i fråga i målet vid den nationella domstolen när EEG-fördraget trädde i kraft (se dom av den 29 januari 2002 i mål C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, REG 2002, s. I-1049, punkterna 49 och 50).

27 Slutligen skall det undersökas huruvida den skillnad i behandlingen mellan tyska och utländska upphovsmän som föreskrivs i UrhG och som ifrågasätts i målet vid den nationella domstolen strider mot gemenskapsrätten.

28 Land Hessen har hävdat att denna skillnad i behandling beror på skillnaden mellan medlemsstaternas lagstiftningar.

29 Land Hessen har gjort gällande att det inte är nationaliteten utan ursprungslandet som är utgångspunkt vid jämförelsen av skyddstiderna enligt artikel 7.8 i Bernkonventionen. Skyddstiden fastställs av varje medlemsstat, som kan välja att förlänga den skyddstid som skall tillämpas enligt den nationella lagstiftningen och därmed till följd av nämnda bestämmelse förlänga den skyddstid som skall tillämpas på egna medborgare som är bosatta utomlands. Under dessa omständigheter utgör inte det nationella rättsläget ett godtyckligt utan ett objektivt särskiljande kriterium. Skyddstiden har då endast ett indirekt samband med upphovsmannens nationalitet.

30 Denna tolkning kan inte godtas.

31 Även om det är ostridigt att de eventuella skillnader i behandling och den snedvridning som kan följa av olikheter mellan de olika medlemsstaternas lagstiftning, då det gäller personer och företag som lyder under gemenskapens jurisdiktion, inte omfattas av artikel 6 första stycket i EG-fördraget, såvida denna lagstiftning påverkar samtliga personer som omfattas av den enligt objektiva kriterier och utan direkt eller indirekt hänsyn till nationalitet, förbjuder artikeln "all diskriminering på grund av nationalitet". Varje medlemsstat åläggs genom bestämmelsen att säkerställa att en annan medlemsstats medborgare som befinner sig i en situation som regleras av gemenskapsrätten skall behandlas exakt på samma sätt som statens egna medborgare (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Phil Collins m.fl., punkterna 30 och 32).

32 Domstolen konstaterar att 120 § första stycket och 121 § första stycket UrhG innebär en direkt diskriminering på grund av nationalitet.

33 I den mån Förbundsrepubliken Tyskland, enligt artikel 7.8 i Bernkonventionen, kan utsträcka den skyddstid på 70 år som föreskrivs i tysk rätt till att gälla en utländsk upphovsmans rättigheter, kan systemet för jämförelse av skyddstider som föreskrivs i denna bestämmelse inte heller utgöra grund för skillnaderna i behandlingen rörande skyddstider som nämnda bestämmelser i UrhG medför mellan en tysk upphovsmans rättigheter och rättigheterna för en upphovsman som är medborgare i en annan medlemsstat.

34 Mot bakgrund av vad som anförts ovan skall tolkningsfrågan besvaras på så sätt att diskrimineringsförbudet i artikel 6 första stycket i EG-fördraget även gäller upphovsrättsligt skydd i en situation där upphovsmannen redan var död vid tidpunkten för EEG-fördragets ikraftträdande i den medlemsstat i vilken han var medborgare och att det utgör hinder för att den skyddstid som föreskrivs i en medlemsstats nationella bestämmelser för ett verk av en upphovsman som är medborgare i en annan medlemsstat är kortare än den som föreskrivs för de egna medborgarnas verk.

Rättegångskostnader

35 De kostnader som har förorsakats den tyska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 30 mars 2000 har ställts av Bundesgerichtshof — följande dom:

Diskrimineringsförbudet i artikel 6 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 12 första stycket EG i ändrad lydelse) gäller även det upphovsrättsliga skyddet i en situation där upphovsmannen redan var död vid tidpunkten för EG-fördragets ikraftträdande i den medlemsstat i vilken han var medborgare. Förbudet utgör hinder för att den skyddstid som föreskrivs i en medlemsstats nationella bestämmelser för ett verk av en upphovsman som är medborgare i en annan medlemsstat är kortare än den som föreskrivs för de egna medborgarnas verk.

Jann von Bahr

La Pergola Wathelet Timmermans

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 6 juni 2002.

R. Grass P. Jann

Justitiesekreterare Ordförande på femte avdelningen